

שבת דף ל

משנה. המכבה את הנר מפני שהוא מתירא מפני נכרים ומפני ליסטים, מפני רוח רעה, מפני החולה שיישן - פטור. כחם על הנר, כחם על השמן, כחם על הפתילה - חייב. רבי יוסי פוטר בכולן, חוץ מן הפתילה, מפני שהוא עושה פחם.

דיוק מהמשנה: מדקתני סיפא חייב - שמע מינה רבי יהודה היא. באיזה מקרה מדובר? רישא במאי עסיקנא?

אי בחולה שיש בו סכנה - מותר מיבעי ליה! ו אי בחולה שאין בו סכנה - חייב חטאת מיבעי ליה! תשובה: לעולם בחולה שיש בו סכנה, ובדין הוא דליתני מותר, ואידי דבעי למתני סיפא חייב - תנא נמי רישא פטור.

והדתני רבי אושעיא אם בשביל החולה שיישן - לא יכבה, ואם ככה - פטור אבל אסור - ההיא בחולה שאין בו סכנה, ורבי שמעון היא.

שאלה: שאול שאילה זו לעילא מרבי תנחום דמן נוי: מהו לכבות בוצינא דנורא מקמי באישא בשבתא? לפני התשובה התחיל עם דרשה: פתח ואמר: אנת שלמה, אן חכמתך אן סוכלתנותך! לא דיך שדבריך סותרין דוד אביך, אלא שדבריך סותרין זה את זה!

הסתירה: דוד אביך אמר (תהלים קטו) **אָא הַמַּתִּים יְהוָה וְאֵת אִמְרַת (קַהֲלַת ד) וְשָׁכַח אֲנִי אֵת**

הַמַּתִּים שָׁכַח מִתּוֹ, וְחִזְרַת וְאִמְרַת (קַהֲלַת ט) כִּי אֶכְרַב חֵי הוּא טוֹב מִן הָאֵרִיף הַמַּתִּ!

תירוץ: לא קשיא, הא דקאמר דוד **אָא הַמַּתִּים יְהוָה** י' הכי קאמר: לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות קודם שימות, שכיון שמת - בטל מן התורה ומן המצות, ואין להקדוש ברוך הוא שבח בו...

ודקאמר שלמה **וְשָׁכַח אֲנִי אֵת הַמַּתִּים שָׁכַח מִתּוֹ** -

- שכשחטאו ישראל במדבר עמד משה לפני הקדוש ברוך הוא, ואמר כמה תפלות ותחנונים לפניו ולא נענה, וכשאמר (שמות לב) **זָכוּר אֲכַבְרֶה אֶצְחָק וְאִישְׂרָאֵל עַבְדִּי** - מיד נענה, ולא יפה אמר שלמה **וְשָׁכַח אֲנִי אֵת הַמַּתִּים שָׁכַח מִתּוֹ**!
  - דבר אחר: מנהגו של עולם, שר בשר ודם גוזר גזרה ספק מקיימין אותה ספק אין מקיימין אותה, ואם תמצוי לומר מקיימין אותה - בחיינו מקיימין אותה, במוותו - אין מקיימין אותה. ואילו משה רבינו, גזר כמה גזירות ותיקן כמה תקנות, וקיימות הם לעולם ולעולמי עולמים. ולא יפה אמר שלמה **וְשָׁכַח אֲנִי אֵת הַמַּתִּים וְאֵי?**
  - דבר אחר: ושבח אני וגוי' - כדרב יהודה אמר רב, דאמר רב יהודה אמר רב: מאי דכתיב (תהלים פו) **עֲשֵׂה עֵמִי אֹת לְטוֹבָה וִירְאוּ שְׂנְאֵי וִיכֹסוּ** - אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, מחול לי על אותו עון! אמר לו: מחול לך. אמר לו: עשה עמי אות בחיי! אמר לו: בחייך איני מודיע, בחיי שלמה בנך אני מודיע. כשבנה שלמה את בית המקדש ביקש להכניס ארון לבית קדשי הקדשים, דבקו שערים זה בזה. אמר שלמה עשרים וארבעה רננות ולא נענה. פתח ואמר: (תהלים כד) **עַל שַׁעֲרֵי וְאִשְׁכֵּיכָא וְהִנֵּשְׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם וְיִכָּא מִלֵּךְ הַכְּבוֹד,** רהטו בתריה למיבלעיה, אמרו: (תהלים כד) **מִי הוּא זֶה מִלֵּךְ הַכְּבוֹד?** אמר להו: **ה' עֲלֹז וְאִכּוֹר.**
- חזר ואמר: **עַל שַׁעֲרֵי וְאִשְׁכֵּיכָא וְהִנֵּשְׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם וְיִכָּא מִלֵּךְ הַכְּבוֹד. מִי הוּא זֶה מִלֵּךְ הַכְּבוֹד** ה' **זְכַאֲוֹת הוּא מִלֵּךְ הַכְּבוֹד סִדְרָה** ולא נענה.
- כיון שאמר (דברי הימים ב' ו') **ה' אֲדַהֵיב אֶת תְּשֻׁבַּת פְּנֵי מִשְׁחַק זְכוּרָה אֲחִסְפִּי בְּיָד עַבְדִּי** - מיד נענה. באותה שעה נהפכו פני כל שונאי דוד כשולי קדירה, וידעו כל העם וכל ישראל שמחל לו הקדוש ברוך הוא על אותו עון. ולא יפה אמר שלמה **וְשָׁכַח אֲנִי אֵת הַמַּתִּים שָׁכַח מִתּוֹ**! והיינו דכתיב (מלכים א' ח) **כִּיֹּאם הִשְׁמִינִי שָׁלַח אֶת הָעַם וְיִכְרְכוּ אֶת הַמֶּלֶךְ וְיִכְזְבוּ אֶת־הָאֱלֹהִים** **שְׁמַחִים וְטוֹבִים לֵב עַל כֹּחַ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' לְדָוִד עַבְדּוֹ וְאִישְׂרָאֵל עַמּוֹ:** **וְיִכְזְבוּ אֶת־הָאֱלֹהִים** - שמצאו נשותיהן בטהרה.
- שְׁמַחִים** - שנהנו מזיו השכינה.
- וְטוֹבִים לֵב** - שנתעברו נשותיהן של כל אחד ואחד וילדה זכר.

על כל הטובה אשר עשה ה' צדוק עבדו - שמחל לו על אותו עון, וישראל עמו - דאחיל להו עון דיום הכפורים.

התייחסות לספוק השלישית שהביאו: ודקאמר שלמה כי **צדק חי הוא טוב מן האריה המת** - כדרב יהודה אמר רב, דאמר רב יהודה אמר רב: מאי דכתיב (תהלים לט) **הויעני ה' קצ' ומת ימי מה היא אפעה מה חפץ אני**,

אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, **הויעני ה' קצ'!** אמר לו: גזרה היא מלפני שאין מודיעין קצו של בשר ודם.

דוד: **ומת ימי מה היא?**

הקב"ה: גזרה היא מלפני שאין מודיעין מדת ימיו של אדם.

דוד: **ואפעה מה חפץ אני**

אמר לו: בשבת תמות.

דוד: **אמות באחד בשבת!**

אמר לו: כבר הגיע מלכות שלמה בנך, ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא.

דוד: **אמות בערב שבת!**

אמר לו: (תהלים פד) **כי טוב יום כחצויק מאד**. טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח.

כל יומא דשבתא הוה יתיב וגריס כולי יומא, ההוא יומא דבעי למינח נפשיה קם מלאך המות קמיה ולא יכיל ליה, דלא הוה פסק פומיה מגירסא. אמר: מאי אעביד ליה? הוה ליה בוסתנא אחורי ביתיה, אתא מלאך המות סליק ובחיש באילני, נפק למיחזי. הוה סליק בדרגא, איפחית דרגא מתותיה, אישתיק ונח נפשיה.

שלח שלמה לבי מדרשא: אבא מת ומוטל בחמה, וכלבים של בית אבא רעבים, מה אעשה? שלחו ליה: חתוך נבלה והנח לפני הכלבים, ואביך - הנח עליו ככר או תינוק וטלטלו. ולא יפה אמר

שלמה (קהלת ט) **כי צדק חי הוא טוב מן האריה המת?**

תשובה לשאלת התלמיד: ולענין שאילה דשאלנא קדמיכון: נר קרויה נר, ונשמתו של אדם קרויה נר, מוטב תכבה נר של בשר ודם מפני נרו של הקדוש ברוך הוא.

דיון על ספר קהלת והסתירות שבו: אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב: בקשו חכמים לגנוז ספר קהלת מפני שדבריו סותרין זה את זה, ומפני מה לא גנזוהו - מפני שתחילתו דברי תורה וסופו דברי תורה,

תחילתו דברי תורה - דכתיב **מה יתרון לאדם ככל עמלו שיעמול תחת השמש** ואמרי דבי רבי ינאי:

תחת השמש הוא דאין לו, קודם שמש - יש לו. סופו דברי תורה - דכתיב **סוף דבר הכי שמע את**

האדריס ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם.

מאי כי זה כל האדם?

רבי אלעזר	כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה
רבי אבא בר כהנא	שקול זה כנגד כל העולם כולו
שמעון בן עזאי	לא נברא כל העולם כולו אלא לצוות לזה

תירוץ

ומאי דבריו סותרין זה את זה?

טוב כעס משחוק	משחוק אמרתי מהולל	טוב כעס שכועס הקדוש ברוך הוא על הצדיקים בעולם הזה, משחוק שמשחק הקדוש ברוך הוא על הרשעים בעולם הזה משחוק אמרתי מהולל - זה שחוק שמשחק הקדוש ברוך הוא עם הצדיקים בעולם הבא.
ושכחתי אני את השמחה	ושמחה מה זה עשה	ושכחתי אני את השמחה - שמחה של מצוה, ושמחה מה זה עשה - זו שמחה שאינה של מצוה.

ואף ספר משלי בקשו לגנוז, שהיו דבריו סותרין זה את זה. ומפני מה לא גנזוהו - אמרי: ספר קהלת לאו עיינין ואשכחינן טעמא? הכא נמי ליעיינן.

סתירה במשלי:

אז תען כסוף כאולתו	ענה כסוף כאולתו
הא - במילי דעלמא	הא - בדברי תורה